

Sivilombudet
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:
2023/5677

Vår ref:
201817230-60

Dato:
06.01.2025

SVAR TIL SIVILOMBUDETS BREV OM HØY RISIKO FOR UMENNESKELIG OG NEDVERDIGENDE BEHANDLING AV INNSATTE I OSLO FENGSEL

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser til Sivilombudets brev av 5. november 2024, hvor KDI bes om å informere om hvilke tiltak som gjennomføres for å redusere omfanget av isolasjon i Oslo fengsel. Svarfrist var satt til 1. desember 2024. Etter forespørsel fra KDI ble fristen utsatt to ganger, sist til 6. januar 2025, jf. Sivilombudets e-post av 13. desember 2024.

I Sivilombudets brev konkluderes det med at omfanget av faktisk isolasjon i Oslo fengsel etter ombudets vurdering utgjør en høy risiko for krenkelse av forbudet mot umenneskelig og nedverdiggende behandling i FNs torturkonvensjon og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 3.

KDI har forelagt Sivilombudets brev for Kriminalomsorgen region øst. I vedlagte brev av 9. desember 2024 redegjør regionen for tiltak som er gjort for å redusere isolasjon i Oslo fengsel og effekten tiltakene har hatt, i tillegg til fremtidige tiltak. KDI vil i det følgende knytte noen bemerkninger til regionens brev samt redegjøre for øvrige tiltak.

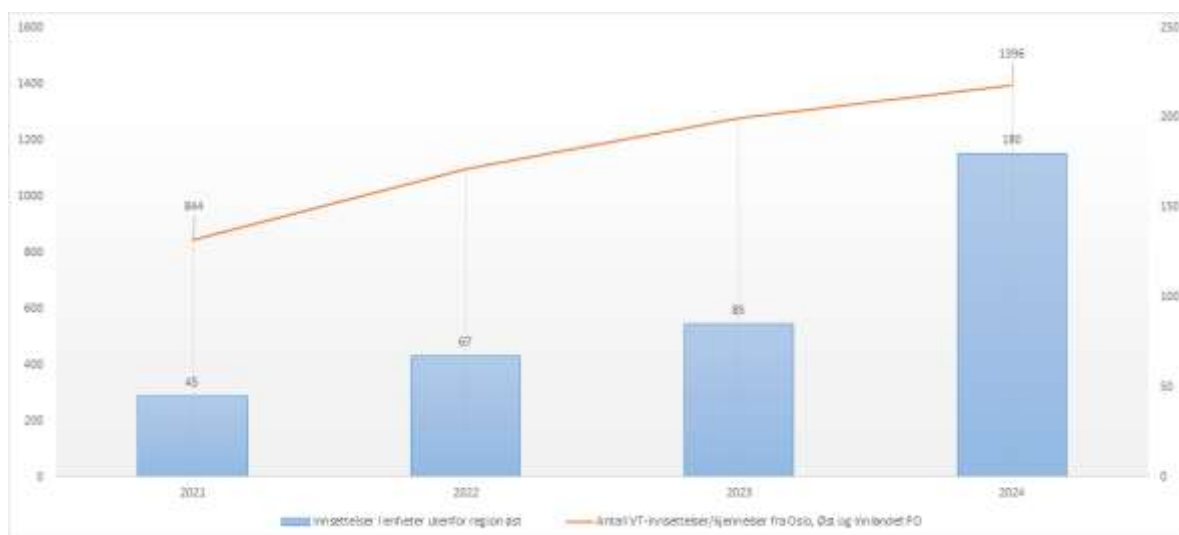
Tiltakene som er gjennomført i Oslo fengsel siden 2018 er betydelige og har hatt en ønsket effekt på flere områder. Det vises til økt utetid fra celle, målrettet aktivisering av unge og utelukkede gjennom ungdoms- og aktiviseringsteam, nedgang i bruk av tvangsmidler, økt bemanning og økt sysselsetting for de innsatte, herunder økt programvirksomhet. Det vises også til omorganisering av 2. avdeling til en egen avdeling med tettere oppfølging av de mest sårbare innsatte, til tross for at denne, som påpekt av Sivilombudet, omfatter kun 22 plasser.

I november 2024 var det i gjennomsnitt 220 innsatte i Oslo fengsel, hvorav 130 satt i varetekt. Som regionen viser til, medfører høyt belegg sammen med restriksjoner under varetekt ilagt av retten samt mange innsatte med gjengtilhørighet og konflikter, at det er krevende å sikre stor økning i utlåsningstid til tross for økte midler og den innsats som er gjort siden 2018. For å redusere belegget ved fengselet og i region øst, arbeider KDI for en jevnere kapasitetsutnyttelse

på tvers av alle regioner. Når det gjelder varetektsplasser er det imidlertid i region øst og særlig i Oslo at etterspørselen er høyest.

Grafen under viser utviklingen for varetektsinnsettelse mottatt fra politi/påtalemyndighet i region øst. Som det fremgår, har det vært en vesentlig utvikling de siste årene.

Per 11. desember 2024 har politidistriktene som forholder seg til region øst med hensyn til varetektsplasser generert totalt 1396 innsettelse i varetekt, hvorav 180 har blitt plassert ved enheter utenfor region øst, i hovedsak begrunnet i at det ikke er kapasitet tilgjengelig i region øst. Dette er over dobbelt så mange varetektsinnsettelse plassert i andre regioner sammenlignet med 2023. Kapasitetssituasjonen i dag er således allerede svært presset.

Som det fremgår av regionens redegjørelse, er det søkt KDI om å redusere kapasiteten i Oslo fengsel til 80 %. En eventuell reduksjon av belegget i Oslo fengsel til 80 % på nåværende tidspunkt, samtidig med at varetektskapasitet i Romerike fengsel og Eidsberg fengsel også reduseres som følge av omgjøring av plasser til andre formål, vil sannsynligvis medføre at det ikke kan stilles til disposisjon tilstrekkelig varetektskapasitet til politiet innen fastsatte tidsfrister, slik kriminalomsorgen er forpliktet til. Konsekvenser av det vil være at det igjen oppstår en situasjon med økt oversitting i politiarrest eller løslatelse som følge av mangel på fengselsplass.

KDI anser at i tillegg til å arbeide videre med nevnte tiltak, vil budsjettmessig styrking og bemanning samt de omplasseringer som skal gjøres i 2025/2026 i forbindelse med planlagte bygningsmessige tiltak, være de mest sentrale tiltak for å redusere omfanget av isolasjon i Oslo fengsel.

KDI har nylig bestemt at avdelingen Stifinneren i Oslo fengsel skal legges ned som følge av betydelige bygningsmessige utfordringer ved dagens lokaler. Tilbudet ved Stifinneren som har 20 plasser skal flyttes til Romerike fengsel avdeling Ullersmo. Utflyttingen fra Oslo fengsel skal gjennomføres så snart som mulig.

Belegget ved Oslo fengsel vil ved dette reduseres med 20 plasser. Samtidig er det holdepunkter for at ikke alle ansatte ved Stifinneren vil følge med ved flytting til Romerike fengsel, og heller kan styrke bemanningen ved andre avdelinger i Oslo fengsel.

Som opplyst i regionens redegjørelse har regionen økt bevilgningene til fengselet ut over budsjett hvert år siden 2021. I 2024 ble 11,9 millioner kroner fordelt til Oslo fengsel for å styrke arbeidet med å redusere isolasjon i fengselet. Disse midlene ble omfordelt fra regionens samlede budsjett. Region øst har opplyst at de tar sikte på en tilsvarende tildeling til Oslo fengsel for 2025 etter drøfting med fagforeningene.

Regionen viser også til at Oslo fengsel ble tildelt midler til fire stillinger som følge av at regionen fikk tildelt midler til opprettelse av 20 stillinger. To av disse stillingene er besatt av fengselsbetjenter, og det vil bli ansatt ytterligere to personer i sosialkonsulentstillinger.

Regionen har påpekt at aktivitetsbygget i fengselet gir gode muligheter for aktivitet, men brukes for lite grunnet lav bemanning og sikkerhetshensyn. KDI har på bakgrunn av dette besluttet å styrke region øst og Oslo fengsel budsjettmessig med 2,5 millioner kroner i 2025, med henblikk på økt bemanning til aktivisering i aktivitetsbygget. KDI vil følge opp dette og be regionen om rapportering i forbindelse med første tertialrapport 2025.

Det foreligger som kjent planer om å stenge Oslo fengsel og erstatte fengselet med nybygg ved Innlandet fengsel avdeling Ilseng, Romerike fengsel avdeling Ullersmo og et nytt fengsel på Grønland i Oslo. Utbyggingen på Grønland vil kreve at dagens Oslo fengsel rives, trolig i løpet av 2026, og høsten 2025 vil prosessen med flytting av innsatte fra Oslo fengsel til Romerike fengsel Ullersmo avdeling starte, som påpekt av regionen. I Romerike fengsel blir til sammen 96 plasser tilgjengelige for innsatte fra Oslo fengsel, slik at Oslo fengsel reduserer kapasiteten tilsvarende. Dette vil ytterligere redusere presset på fasilitetene og redusere omfanget av isolasjon i Oslo fengsel.

KDI vil i mellomtiden fortsette å arbeide for en jevnere kapasitetsutnyttelse og ha en tett oppfølging av situasjonen i Oslo fengsel.

Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Line Wilberg
fung. avdelingsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kopi: Kriminalomsorgen region øst